

Research Paper

Identification and analysis of indicators and components of the development of Iranian women's professional football

Masoud Damani¹, Vahid Rafiei Dehbidi^{2*}, Somayeh Emadi³

1. Doctoral student of Sports Management Department, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran

2. Department of Sports Management, Marvdasht Branch, Islamic Azad University, Marvdasht, Iran

3. Sports Management Department, Dariuon Branch, Islamic Azad University, Dariuon, Iran

Received: 2023/04/10

Revised: 2023/07/01

Accepted: 2023/08/21

Use your device to scan and read the article online

DOI:

[10.30495/jzvj.2023.31769.3998](https://doi.org/10.30495/jzvj.2023.31769.3998)

Keywords:

cultural factors, football club, football federation, women's football

Abstract

Introduction: It was to identify and analyze the indicators and components of the development of Iranian women's professional football.

Methods: Research. The current research was applied in terms of purpose and descriptive in terms of method, which was conducted in a mixed qualitative and quantitative manner. Sampling in the qualitative section was based on a specialized and targeted panel and equal to 19 people. In the quantitative part, the statistical population included women's football officials and experts of the football federation and provincial football boards, managers of women's national football teams and managers of women's football clubs at the city, provincial and national levels, who, due to the fluctuating attendance of teams in competitions and the lack of accurate statistics, The number of samples was determined to be 384 people, who were first selected by stratified random and then non-randomly available. The research tool was a researcher-made questionnaire. The validity of the questionnaire was confirmed by 10 sports management professors and its reliability, in addition to the coding of qualitative data by two other coders, with Cronbach's alpha test ($\alpha=0.93$). SPSS and Lisrel software were used for data analysis.

Findings: The findings showed that 72 indicators in the form of 18 components and in the order of priority in motivational and attitudinal, cultural and social, technical-expert, financial and infrastructure and management dimensions have an effect on the development of women's professional football.

Preparing a platform and context to strengthen these individual motivations and the positive attitude of families towards women's football, raising the cultural level in clubs and society to fully support women's football and empowering technical and specialized human resources can help the development of women's professional football.

Citation: Damani M, Rafiei Dehbidi V, Emadi S. Identification and analysis of indicators and components: the development of Iranian women's professional football. Quarterly Journal of Women and Society. 2023; 14 (55): 1-14.

*Corresponding author: Vahid Rafiei Dehbidi

Address: Department of Sports Management, Marvdasht Branch, Islamic Azad University, Marvdasht, Iran.

Tell: 09171005726

Email: vr1352d@gmail.com

Extended Abstract

Introduction

Nowadays, the development of women's football is considered as one of the basic issues in the development of countries' sports (13) and has dedicated a new chapter in sociology (4). The development of women's football in the society, in addition to their participation in a group and exciting sport, increases the health and beauty of their bodies, and can itself cause attitudinal and cultural changes in the society (12). Like men's football, women's football also has a unique position compared to other sports, so that in America, among all women's sports, soccer is more popular (2). The Asian Football Confederation also pays serious attention to the development of women's football and has put various development programs on its agenda.

In recent years, FIFA and the federations of many countries pay special attention to the development of women's football. But Iranian women's football is not in a good position in terms of attracting audiences and gaining Asian and global positions. If measures and measures are not taken in the development of women's professional football, Iran may fall further behind its competitors and there is a concern that while losing its current position, the fans, audiences and futsalists of the country will decrease and the development and promotion of this Sports face problems and challenges, and on the other hand, no research was found in the field of identifying and ranking the factors and indicators of women's football. Therefore, the current research sought to identify the indicators and components affecting the development of Iranian women's professional football.

Methods

The current research was applied in terms of purpose and descriptive in terms of method, which was conducted in a mixed qualitative and quantitative manner. Sampling in the qualitative section based on a specialized and targeted panel and equal to 19 participants, including 3 managers and experts of the women's football federation, 2 former coaches of women's national football

teams, 4 officials of women's football clubs, 4 Among the women vice presidents of the provincial football board, 2 were prominent women's professional football coaches and 4 were university sports management professors. In the quantitative part, the statistical population included women's football officials and experts of the football federation and provincial football boards, managers of women's national football teams and managers of women's football clubs at the city, provincial and national levels, who, due to the fluctuating attendance of teams in competitions and the lack of accurate statistics, The number of samples was determined to be 384 people, who were first selected by stratified random and then non-randomly available. The data of the qualitative part of the research was obtained in the form of library study, internet, questionnaire method, as well as asking the opinion of the participants in the form of semi-structured interviews. Then a Delphi panel was formed and the concepts obtained in four stages were modified and revised in the Delphi panel and a final agreement was reached. The research tool was a researcher-made questionnaire. The validity of the questionnaire was confirmed by 10 sports management professors and its reliability, in addition to the coding of qualitative data by two other coders, with Cronbach's alpha test ($\alpha=0.93$). To analyze the data, SPSS and Lisrel software were used to rank the components of the professional development of women's football using the AHP method.

Findings

The findings showed that 72 indicators in the form of components of cultural factors, social factors, individual motivation, organizational motivating factors, motivating and attitudinal factors of families, financial support, marketing and income generation, sports facilities and infrastructures, structural factors, planning, justice-oriented, interactions and Communication, executive actions, rules and regulations, evaluation and monitoring, technical-sports, expert human resources and human resource empowerment have an effect on the development of women's professional football. Also, considering all

the indicators, it can be said that the model has a good fit. Factor loadings indicate the degree of influence of the observed variable in explaining and measuring the related hidden variables. Based on the results of prioritization, motivational and attitudinal, cultural and social, technical-expert, financial, infrastructure and managerial aspects have the greatest impact on the development of professional football.

Discussion

It was necessary to identify the indicators and components of women's professional football progress. Increasing the awareness and knowledge of managers and giving new insights to managers and perhaps revealing the factors that were hidden from their view and focusing on them to help the development of women's professional football.

Conclusion

Based on the findings, it is necessary to take necessary measures to attract managerial, technical and expert human resources among the champions and educated veterans of women's football. Also, measures should be taken to invest in women's football more than in the past.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines

All participants in the study participated in the study by filling out a consent form, and the researchers assured them that the results of the research were confidential.

Funding

All financial resources and costs for research and publication of the article have been paid by the authors and no financial support has been received.

Authors' contributions

This article is an excerpt from a doctoral thesis. The first author is a Ph.D. Student of sports management. The second author is the supervisor and responsible author. The third author is the thesis advisor

Conflicts of interest

This article is taken from the Doctoral Thesis entitled "Identification and analysis of indicators and components of the development of Iranian women's professional football" (of Sports Management Department, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran). This research is not in conflict with personal or organizational interests.

مقاله پژوهشی

شناسایی و تحلیل شاخص‌ها و مؤلفه‌های توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان ایران

مسعود دامنی^۱، وحید رفیعی دهبیدی^{۲*}، سمیه عمادی^۳

۱. دانشجوی مقطع دکترا رشته مدیریت ورزشی، گروه مدیریت ورزشی، احد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران

۲. استادیار گروه مدیریت ورزشی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران

۳. استادیار گروه مدیریت ورزشی، واحد داریون، دانشگاه آزاد اسلامی، داریون، ایران

چکیده

هدف: شناسایی و تحلیل شاخص‌ها و مؤلفه‌های توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان ایران بود.

روش: پژوهش حاضر به لحاظ هدف کاربردی و به لحاظ روش، توصیفی بود که به صورت آمیخته کیفی و کمی انجام شد. نمونه‌گیری در بخش کیفی بر اساس پلن تخصصی و هدفمند و برابر با ۱۹ نفر بود. جامعه آماری در بخش کمی، شامل مسئولین و کارشناسان فوتبال بانوان فدراسیون فوتبال و هیأت‌های فوتبال استان‌ها، مدیران تیم‌های ملی فوتبال بانوان و مدیران باشگاه‌های فوتبال بانوان در سطوح شهرستان، استان و ملی بودند که به دلیل نوسان حضور تیم‌ها در مسابقات و فقدان آمار دقیق، تعداد نمونه، ۳۸۴ نفر تعیین شد که ابتدا به صورت تصادفی طبقه‌ای و سپس به صورت غیرتصادفی در دسترس، انتخاب شدند. ابزار تحقیق، پرسشنامه محقق ساخته بود. روایی پرسشنامه توسط ۱۰ نفر از اساتید مدیریت ورزشی و پایایی آن، علاوه بر کدگذاری داده‌های کیفی توسط دو کدگذار دیگر، با آزمون آلفای کرونباخ، نیز تأیید شد ($\alpha = 0.93$). برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار SPSS و لیزرل استفاده شد.

یافته‌ها: نشان داد که ۷۲ شاخص در قالب ۱۸ مؤلفه و به ترتیب اولویت در ابعاد انگیزشی و نگرشی، فرهنگی و اجتماعی، فنی-تخصصی، مالی و زیرساخت و مدیریتی بر توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان اثرگذار هستند. مهیا شدن بستر و زمینه‌ای برای تقویت انگیزه‌های فردی و نگرش مثبت خانواده‌ها به فوتبال بانوان، ارتقاء سطح فرهنگی در باشگاه‌ها و جامعه جهت حمایت همه جانبه از فوتبال بانوان و توانمندسازی منابع انسانی فنی و تخصصی می‌تواند به توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان کمک نماید.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۱/۲۱

تاریخ داوری: ۱۴۰۲/۰۴/۱۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۵/۳۰

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI:

[10.30495/jzv.2023.31769.3998](https://doi.org/10.30495/jzv.2023.31769.3998)

واژه‌های کلیدی:

عوامل فرهنگی، باشگاه فوتبال، فدراسیون فوتبال، فوتبال بانوان

* نویسنده مسئول: وحید رفیعی دهبیدی

نشانی: استادیار گروه مدیریت ورزشی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران

تلفن: ۰۹۱۷۱۰۰۵۷۲۶

پست الکترونیکی: vr1352@gmail.com

مقدمه

بدون تردید، حمایت و ترویج فوتبال بانوان در سطح اجتماعات ملی و محلی، فرصتی برای توسعه این ورزش و پیشرفت بانوان ورزشکار فراهم می‌کند (۱۱). با رشد روزافزون فوتبال بانوان و پیشرفت و توسعه آن؛ علیرغم وجود استعدادهای فراوان و توانمندی‌های بانوان فوتبالیست ایران، موفقیت چشمگیری در میادین بین‌المللی، حاصل نشده است و ضرورت توجه به فرایند رشد و توسعه فوتبال بانوان از نکات مهم و بدیهی در عرصه مدیریت فوتبال ایران است (۱۰، ۱۲). البته با وجود کارکردها و محبوبیت فوتبال زنان، این رشته به عنوان ورزشی نسبتاً جدید و جوان، همچنان با برخی مشکلات توسعه‌ای مواجه است (۱۳). حتی در جوامع پیشرفته نیز درک ارزش فوتبال زنان در مقایسه با مردان نسبتاً کم است. البته یوفا و فیفا با اجرای پروژه‌های مختلف، اقدامات چشمگیری را برای توسعه فوتبال زنان انجام داده‌اند (۱۴). هاولیک و همکاران (۲۰۱۵) شهرت کمتر ستاره‌های فوتبال بانوان، عدم پوشش رسانه‌ای و فقدان توفیق در جذب حامی را از مشکلات اساسی فوتبال بانوان می‌دانند (۱۵). خالدی‌فر و همکاران (۱۳۹۷) در تحقیق خود، به تعداد محدود حامی فوتبال موثرترین چالش اقتصادی، نداشتن برنامه جامع برای توسعه فوتبال بانوان به عنوان مهمترین مانع مدیریتی و توجه کمتر رسانه‌ها به مربیان زن نسبت به مربیان مرد را موثرترین مانع فرهنگی اجتماعی می‌دانند (۱۶). افتخاری و همکاران (۱۳۹۷) عامل اماکن و تسهیلات ورزشی را به عنوان مهمترین عامل مدیریتی توسعه فوتبال بانوان مطرح کردند (۱۶) و شفیع‌ی حق شناس و همکاران (۱۳۹۵) به موانع ظرفیتی، سکونتی، آموزشی، خدماتی، زیرساختی، رفتاری، روانشناختی و جمعیت شناختی در گرایش بانوان به مشارکت در فوتبال اشاره کردند (۱۷). ضمن این که بر اساس یافته‌ها، ابعاد علاقه و لذت، اجتماعی، عملکردی، فرهنگ فوتبال، بهداشت و سلامت روانی، کسب مهارت ورزشی، کسب آمادگی بدنی و بهداشت و سلامت بدنی به ترتیب با ضرایب در انگیزش زنان جهت مشارکت در فوتبال نقش دارند. افتخاری و همکاران (۱۳۹۳) در بررسی موانع توسعه فوتبال قهرمانی بانوان دریافته‌اند که از بین عوامل سطح کلان مانع فرهنگی، از بین عوامل سطح میانی، مانع سازماندهی سیاست‌های ورزشی و از بین عوامل سطح خرد، نگرش ضعیف به انجام فعالیت‌های ورزشی هستند (۱۲).

در خارج از کشور نیز تحقیقاتی در زمینه فوتبال بانوان انجام شده است. در ادامه به اختصار به یافته‌های برخی از آن‌ها اشاره می‌شود. اوکلم کرایگر و همکاران (۲۰۲۲) در تحقیقی اشاره کردند که فوتبال زنان موقعیت پیچیده‌ای دارد و با فرصت‌ها و چالش‌هایی مواجه است. زنان فوتبالیست هنوز با شرایط یکسانی با مردان روبرو نیستند و این از منظر فناوری ورزشی نیز مشهود است. اما یک تغییر مثبت در توسعه فناوری فوتبال ویژه زنان در حال رخ دادن است (۱۸). کولوبین (۲۰۲۱) در تحقیق خود اشاره کرد که شرایط اشتغال زنان، شرایطی ناامن، نامطمئن و شرایط غیر کاری است. همچنین زیرا فوتبال زنان از ناپرباری منابع مادی در مقایسه با فوتبال مردان رنج می‌برد (۱۹). کنفدراسیون فوتبال اقیانوسیه (۲۰۲۱) در طراحی استراتژی فوتبال زنان در افق ۲۰۲۷ قاره اقیانوسیه به استراتژی‌های توسعه استراتژی بازاریابی، دیجیتال و ارتباطات فوتبال زنان، افزایش آگاهی از فرصت‌های موجود

ورزش فوتبال در بیشتر کشورها مخاطبان بی شماری را به خود اختصاص داده است. در ایران نیز فوتبال در مقایسه با دیگر ورزش‌ها جایگاه ویژه‌ای دارد و دل مشغولی جوانان و نوجوانان شده است (۱) و حتی سرگرمی بسیاری از مردم آن است و پیشرفت یا عدم پیشرفت در آن با غرور ملی و زندگی آحاد مردم ارتباط دارد (۲). از این رو می‌توان ادعان کرد که توسعه فوتبال، تاثیر عمیقی در جامعه به جا می‌گذارد (۱). رشته ورزشی فوتبال به دلیل برخورداری از ابعاد اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی، به‌طور کامل از حالت بازی ساده خارج شده است که این نکته دلیل توجه به ارتقای این رشته ورزشی در سطح جهان را آشکار می‌سازد (۳). تمرکز و توجه فیفا و کنفدراسیون فوتبال آسیا نسبت به توسعه همه جانبه فوتبال بیانگر اثرگذاری فوتبال است و اکثر کشورها از مدت‌ها پیش سعی کرده‌اند که به توسعه فوتبال حرفه‌ای-بپردازند (۴). فوتبال بخش عمده‌ای از صنعت ورزش در جهان است و به لحاظ اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بر ورزش و جامعه در جهان اثرات زیادی برجای گذاشته است، بنابراین فوتبال صاحب همه عوامل لازم برای صنعت شدن است. در بسیاری از کشورها برگزاری لیگ‌های حرفه‌ای و صنعت باشگاه‌داری حرفه‌ای فوتبال باعث رشد و توسعه اقتصادی مطلوبی در صنعت فوتبال شده است (۵). در این میان در سال‌های اخیر، فوتبال حرفه‌ای بانوان در بسیاری از کشورها، روند رو به رشدی را کرده است.

امروزه توسعه فوتبال بانوان به عنوان یکی از موضوعات اساسی، در توسعه ورزش کشورها مطرح است (۶) و فصل جدیدی را در جامعه شناسی به خود اختصاص داده است (۷). توسعه فوتبال زنان در جامعه، علاوه بر مشارکت آن‌ها در یک ورزش گروهی و مهیج، سبب افزایش تندرستی و سلامت و زیبایی بدن آن‌ها می‌گردد، خود می‌تواند سبب تغییراتی نگرشی و فرهنگی در جامعه باشد (۸). همانند فوتبال مردان، فوتبال زنان نیز نسبت به دیگر رشته‌های ورزشی از جایگاه منحصر به فردی برخوردار است به طوری که در آمریکا در بین تمامی رشته‌های ورزشی زنان، فوتبال از محبوبیت بیشتری برخوردار است (۹). همچنین شواهد موجود نشان می‌دهد که رشد و توسعه فوتبال زنان در اروپا همچنان پایدار است. تحقیقات انجام شده توسط یوفا در سال ۲۰۱۶، حاکی از آن است که آمار بانوان فوتبالیست سازمان یافته بیش از یک میلیون و دویست و هفتاد هزار نفر است. یوفا با فدراسیون‌های ملی همکاری قابل ملاحظه‌ای برای توسعه فوتبال بانوان دارد و همچنین توصیه می‌کند که تمام کشورها، لیگ داخلی فوتبال بانوان داشته باشند و برای این کار، کمک‌های مالی زیادی به آن‌ها می‌کند. در همین راستا با انتخاب بانوان فوتبالیست مشهور در نقش سفیر برای رشد و پیشرفت ورزش بانوان کمک می‌کند. یوفا توسعه فوتبال بانوان را به عنوان یکی از فعالیت‌های اولویت‌دار خود مطرح کرده و به طور مداوم ترویج و توسعه آن می‌پردازد. برای اولین بار هشت کشور اروپایی در مرحله نهایی جام جهانی فوتبال بانوان حضور دارند که این یک نشانه مثبت و نشان دهنده پیشرفت فوتبال زنان در اروپا است (۱۰). کنفدراسیون فوتبال آسیا نیز به توسعه فوتبال بانوان توجه جدی دارد و برنامه‌های توسعه‌ای متنوعی را در دستور کار خود قرار داده است.

توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان انجام شد. در این پژوهش، ابتدا با روش کیفی و سپس با روش کمی داده‌ها جمع آوری شد. جامعه آماری این پژوهش در بخش کیفی خبرگان و صاحب‌نظران فوتبال حرفه‌ای بانوان بودند که تا حد اشباع نظری با ۲۲ نفر مصاحبه شد. به دلیل این که از مصاحبه ۱۹ به بعد پاسخ‌ها، تکرار پاسخ‌های مصاحبه‌های قبلی بود، مصاحبه‌ها قطع شد. بنابراین از نظرات ۱۹ مشارکت کننده به عنوان نمونه کیفی استفاده شد. شایان ذکر است که انتخاب نمونه کیفی، براساس تخصص، تجربه، تسلط نظری، دسترسی و تمایل به صورت غیر تصادفی و هدفمند و همچنین با بهره‌گیری از روش گلوله برفی انجام شد. مشارکت کنندگان شامل ۳ نفر از مدیران و صاحب‌نظران فدراسیون فوتبال در حوزه بانوان، ۲ نفر از مربیان سابق تیم‌های ملی فوتبال بانوان، ۴ نفر از مسئولان باشگاه‌های فوتبال بانوان، ۴ نفر از نایب رؤسای بانوان هیأت فوتبال استان‌ها، ۲ نفر از مربیان برجسته فوتبال حرفه‌ای بانوان و ۴ نفر از اساتید مدیریت ورزشی دانشگاه بودند. جامعه آماری در بخش کمی، شامل مسئولین و کارشناسان حوزه فوتبال بانوان در فدراسیون فوتبال و هیأت‌ها و مدیران و سرپرستان تیم‌های فوتبال بانوان در سطح ملی و استانی بود. به دلیل فقدان آمار دقیق از تعداد مدیران و کارشناسان هیأت‌های فوتبال و همچنین نوسان در مشارکت تیم‌های فوتبال بانوان در سطوح لیگ‌های استان، تعداد ۳۸۴ نفر به عنوان نمونه کمی تحقیق در نظر گرفته شد. برای انتخاب نمونه، ابتدا به صورت تصادفی طبقه‌ای، استان‌های تهران، مازندران، خوزستان، فارس، کرمان، آذربایجان غربی، خراسان رضوی، اصفهان، گیلان و فدراسیون فوتبال انتخاب شد و پس از آن به صورت غیرتصادفی در دسترس ۳۸۴ پرسشنامه توزیع و جمع آوری گردید.

ابزار پژوهش

داده‌های بخش کیفی پژوهش به صورت مطالعه کتابخانه‌ای، اینترنتی، روش پرسشنامه و همچنین نظر خواهی از مشارکت کنندگان به صورت مصاحبه‌های نیمه ساختار یافته به دست آمد. به این صورت که داده‌های حاصل از مرور ادبیات و مصاحبه‌های باز با مشارکت کنندگان، با روش تحلیل محتوا و کدگذاری باز، ۸۹ مفهوم اولیه استخراج شد (۳۶ مفهوم از ادبیات پیشینه و ۵۳ مفهوم از متن مصاحبه‌ها). پس از چندین بار مرور ادبیات پیشینه، متن مصاحبه‌ها و کدگذاری‌ها، برای استحکام داده‌ها و رفع سوگیری‌های احتمالی، متن مصاحبه‌ها و ادبیات پیشینه در اختیار دو کدگذار دیگر به غیر از گروه تحقیق و مشارکت کنندگان قرار گرفت و مجدداً کدگذاری کدگذاری شد و سپس توسط گروه تحقیق یکسان سازی و جمع بندی گردید و تعداد کدهای جمع بندی شده به ۸۱ کد (مفهوم) کاهش یافت. در مرحله بعد، پل دلفی تشکیل گردید و داده‌های جمع بندی شده جهت بازنگری، ویرایش و اصلاح در اختیار اعضای پل دلفی قرار گرفت. در مرتبه اول، پس از تجزیه و تحلیل داده‌ها، نظرات اصلاحی داده شد و پس از جمع بندی نظرات اصلاحی پل دلفی، تعداد مفاهیم به ۷۷ مورد کاهش یافت، در واقع، عوامل کم اهمیت و یا بی‌ارتباط حذف شد. در ادامه برای بازنگری در مرتبه دوم مجدداً پرسشنامه در اختیار اعضای پل دلفی قرار گرفت و ویرایش‌های لازم انجام شد و موارد مشابه یکسان سازی شد و تعداد عوامل، مجدد

برای دختران و زنان در فوتبال، الهام بخشیدن و توانمندسازی دختران و زنان، کیفیت بخشی و ارتقاء وجهه لیگ‌ها و مسابقات فوتبال زنان، افزایش دیده شدن و معرفی فوتبال‌یست‌های زن نخبه در جامعه، توسعه کیفی و کمی مربیان، داوران و مدیران زن، تقویت دانش، مهارت و اعتماد به نفس زنان از طریق فوتبال، ایجاد فرصت‌ها و مسیرهای شغلی برای زنان، توسعه چارچوب‌ها، سیستم‌ها و ساختارهای نظارتی در تمام سطوح فوتبال بانوان، ایجاد یک گروه راهبردی فوتبال زنان، حمایت از کمیته‌های فوتبال زنان دست یافتند (۲۰). والتی و همکاران (۲۰۱۹) در خط مشی گذاری ورزشی در فوتبال ملی زنان اروپا به تمرکز بر متغیرهای اقتصادی، استعدادیابی، سیاسی، اجتماعی فرهنگی، اقلیمی و میراث فوتبال مردان اشاره کردند (۲۱).

در داخل کشور تحقیقات اندکی در فوتبال بانوان انجام شده است. در همین رابطه گیوی و عیدی (۱۴۰۱) در تحقیقی به مؤلفه‌های حامیان مالی، توجه رسانه‌ای، جذب تماشاگر، حمایت اجتماعی از بانوان، رفع تبعیض، بسترسازی فوتبال بانوان، زیرساخت‌های فوتبال بانوان و ارزش برند به عنوان عوامل علی برندسازی فوتبال بانوان دست یافتند (۲۲). باقری و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهش خود دریافتند که مهمترین راهبردها برای جذب حامی مالی در لیگ برتر فوتبال بانوان به رسانه مربوط می‌شود که نشان می‌دهد حامیان از پیوند با فوتبال زنان، به دنبال دیده شدن هستند (۱۱). خالدی‌فر و همکاران (۱۳۹۷) در تحقیق خود دریافتند که زمینه‌سازی حضور بانوان در ورزشگاه‌ها، اختصاص بودجه پژوهشی برای تحقیقات ویژه فوتبال بانوان و اهمیت دادن به ورزش بانوان در ابعاد قهرمانی و استعدادیابی دارای بیشترین تأثیر را در توسعه فوتبال بانوان دارند (۱۰). شفیعی حق شناس و همکاران (۱۳۹۵) در تحقیق خود به مؤلفه‌های علاقه و لذت، عملکردی، فرهنگ فوتبال، بهداشت و سلامت روانی، کسب آمادگی بدنی و بهداشت و سلامت بدنی، کسب مهارت ورزشی و اجتماعی به عنوان عوامل انگیزاننده مشارکت زنان در ورزش فوتبال دست یافتند (۱۷).

در سال‌های اخیر فیفا و فدراسیون‌های بسیاری از کشورها توجه ویژه‌ای به توسعه فوتبال بانوان دارند. اما فوتبال بانوان ایران به لحاظ جذب مخاطب و کسب مقام‌های آسیایی و جهانی وضعیت مناسبی ندارد. چنانچه در توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان، تدابیر و اقدامات سنجیده‌ای انجام نشود ممکن است ایران بیش از پیش از رقبا عقب بماند و این دغدغه وجود دارد که ضمن از دست دادن جایگاه فعلی، علاقه‌مندان، مخاطبان و بانوان فوتبال‌یست کشور کاهش یافته و توسعه و ترویج این ورزش با خلل و چالش مواجه شود و از طرفی نیز تحقیقی در زمینه شناسایی و رتبه بندی عوامل و شاخص‌های فوتبال بانوان یافت نشد. بنابراین تحقیق حاضر به دنبال شناسایی شاخص‌ها و مؤلفه‌های اثرگذار بر توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان ایران بود.

روش پژوهش و ابزار پژوهش

روش پژوهش، توصیفی-پیمایشی و به لحاظ هدف، کاربردی است که به شیوه آمیخته کیفی و کمی انجام شد. داده‌های پژوهش به صورت مطالعه اسنادی، اینترنتی، نظرخواهی از خبرگان (نمونه کیفی پژوهش) و همچنین روش پرسشنامه در زمینه شناسایی شاخص‌ها و مؤلفه‌های

رتبه بندی مؤلفه‌های توسعه حرفه‌ای فوتبال بانوان از روش AHP استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

در بخش کیفی تحقیق (خبرگان)، تعداد ۱۷ نفر، زن (۸۹/۵۷ درصد) و ۲ نفر، مرد (۱۱/۴۲ درصد) بودند. ۷ نفر (۳۶/۸۴ درصد) دارای مدرک دکترا، ۱۲ نفر (۶۳/۱۶ درصد) دارای مدرک کارشناسی ارشد بودند. ۱۸ نفر (۹۴/۷۴ درصد) از خبرگان دارای سابقه بیش از ده سال و ۱ نفر (۵/۲۶ درصد) از خبرگان سابقه کمتر از ده سال سابقه مدیریت فوتبال حرفه‌ای بانوان داشتند.

با بهره گیری از ادبیات پیشینه، نظرات خبرگان و روش دلفی، تعداد ۷۲ شاخص اثرگذار بر توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان در قالب ۱۸ مؤلفه شناسایی شد.

کاهش یافت و تعداد شاخص‌های مؤثر بر توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان به ۷۴ مورد کاهش داده شد و با حذف ۲ مورد از شاخص‌ها در ویرایش و بازنگری مرتبه سوم توسط اعضای پنل دلفی، توافق نهایی آن‌ها مبنی بر اثرگذاری ۷۲ شاخص حاصل شد. در مرتبه چهارم، ترتیب و اهمیت شاخص‌ها و دسته‌بندی آن‌ها در ابعاد فرهنگی و اجتماعی، انگیزشی و نگرشی، مالی و زیرساخت، مدیریتی و فنی و تخصصی در قالب ۱۸ مؤلفه انجام و پرسشنامه تهیه گردید. روایی پرسشنامه توسط ۱۰ نفر از اساتید مدیریت ورزشی تأیید شد. پایایی آن نیز با استفاده از محاسبه آزمون آلفای کرونباخ مورد بررسی و تأیید قرار گرفت (۰/۹۳=α). برای توصیف متغیرهای پژوهش مانند توزیع فراوانی، میانگین و انحراف استاندارد از آمار توصیفی و استفاده از نرم افزار SPSS و لیزرل و برای

جدول ۱: مؤلفه‌ها و شاخص‌های توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان

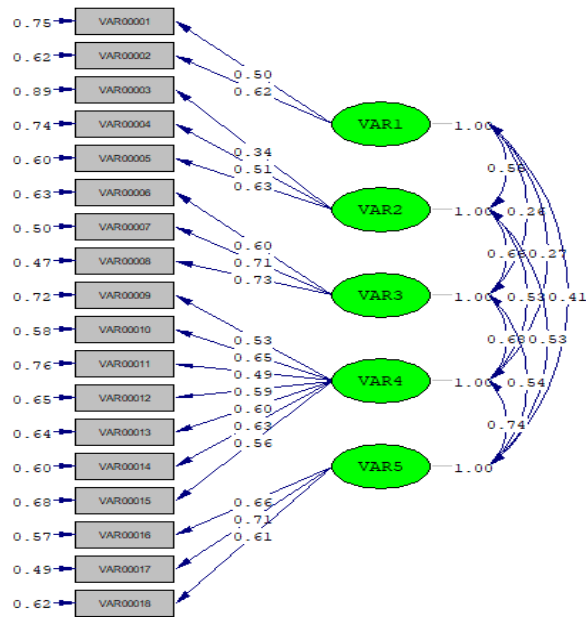
ابعاد	مؤلفه‌ها	شاخص‌ها
فرهنگی- اجتماعی	عوامل فرهنگی	فرهنگ سازی در باشگاه‌های فوتبال برای حمایت تیم بانوان
		ارتقاء سطح فرهنگی جامعه و سازوکارهای مناسب برای رفع برخی محدودیت‌های اجتماعی توسعه زیرساخت‌های فرهنگی در شهرستان‌ها جهت رشد ورزش فوتبال بانوان
عوامل اجتماعی	عوامل اجتماعی	توسعه شناختگی بانوان فوتبالیست در جامعه
		حمایت اجتماعی از بانوان فوتبالیست و مربیان نخبه
		توسعه گفت‌وگو و رشد و توسعه فوتبال بانوان در جامعه
		بروز استعداد و ارزش‌های خود در فوتبال حرفه‌ای بانوان
انگیزه فردی	انگیزه فردی	انگیزه شهرت و دیده شدن از طریق فوتبال حرفه‌ای
		تمایل فرد به رقابت فوتبال حرفه‌ای بانوان برای رسیدن به یک موقعیت بهتر
		برتری جویی و کسب پاداش و منفعت‌های مالی در فوتبال حرفه‌ای بانوان
		احساس غرور از موفقیت در فوتبال حرفه‌ای
عوامل انگیزشی و نگرشی	عوامل انگیزاننده سازمانی	جذابیت فوتبال و کسب لذت و نشاط روانی
		تخفیف برای بانوان فوتبالیست نخبه در پرداخت هزینه‌ها
		امنیت شغلی برای مربیان فوتبال حرفه‌ای بانوان
		سازوکارهای تشویقی برای دختران کودک و نوجوان نخبه فوتبال
عوامل انگیزشی و نگرشی خانواده‌ها	عوامل انگیزشی و نگرشی خانواده‌ها	پوشش رسانه‌ای ورزش فوتبال حرفه‌ای بانوان
		جوایز نقدی قابل توجه برای باشگاه‌های برتر لیگ‌های فوتبال بانوان
		نگرش مثبت خانواده‌ها به فوتبال حرفه‌ای بانوان
		حفظ و توسعه تندرستی و شادابی جسمی دختران
حمایت مالی	حمایت مالی	موفقیت و شهرت احتمالی در آینده فوتبال حرفه‌ای
		تغییر سبک زندگی از غیرفعال به فعال
		حمایت‌های مالی خانواده بانوان فوتبالیست
		جلب حمایت بخش خصوصی به سرمایه گذاری در فوتبال حرفه‌ای بانوان
بازاریابی و درآمدزایی مالی و زیرساخت	بازاریابی و درآمدزایی	قابلیت‌های بازاریابی در باشگاه‌ها و مدارس فوتبال بانوان
		توسعه و تنوع درآمدزایی در ورزش فوتبال حرفه‌ای بانوان
		استفاده از برند باشگاه و بازیکنان مطرح در بازاریابی و درآمدزایی
		تبلیغات از طریق رسانه‌ها در ارتباط با فوتبال بانوان
اماکن ورزشی و زیرساخت‌ها	اماکن ورزشی و زیرساخت‌ها	استادیوم‌ها و امکانات برگزاری رویدادهای ملی و بین المللی فوتبال حرفه‌ای بانوان
		در دسترس بودن استادیوم‌های فوتبال بانوان
		ایمن و استاندارد بودن زمین‌های چمن فوتبال ویژه بانوان
		امکانات و تجهیزات مدرن و استاندارد مورد نیاز فوتبال حرفه‌ای بانوان
عوامل ساختاری	عوامل ساختاری	یکپارچگی و وحدت مدیریت در توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان
		مشارکت بانوان در تصمیم گیری‌های فوتبال حرفه‌ای بانوان

افزایش اختصاص پست‌های مدیریتی فوتبال حرفه‌ای به بانوان	
ثبات مدیریت و نظام شایسته‌سالاری در فوتبال حرفه‌ای بانوان	
ایجاد و توسعه مدارس تخصصی فوتبال بانوان در سنین پایه	
تعیین مأموریت و چشم‌انداز فوتبال حرفه‌ای بانوان	
برنامه جامع برای توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان	برنامه‌ریزی
بومی‌سازی برنامه توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان کشورهای پیشرو در فوتبال	
توزیع عادلانه سرانه‌های فضا و خدمات ورزش فوتبال در بین فوتبال آقایان و بانوان	
ایجاد فرصت‌های برابر بانوان با آقایان در فوتبال حرفه‌ای	
سیاست‌گذاری‌های یکسان برای توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان و آقایان	
رفع تبعیض در اختصاص بودجه فوتبال حرفه‌ای بانوان نسبت به آقایان	
ارتباطات با کشورهای اسلامی پیشرو در فوتبال حرفه‌ای بانوان	
افزایش تعامل با نهادهای آموزشی و علمی-ورزشی	
ارتباط مناسب با سازمان‌ها و نهادهای ملی و بین‌المللی تاثیرگذار در فوتبال حرفه‌ای بانوان	
توسعه تعامل بین باشگاه‌های فوتبال حرفه‌ای بانوان با فدراسیون فوتبال	
توسعه مدیریت ارتباط در باشگاه‌ها و مدارس فوتبال بانوان	
تعامل فدراسیون و هیأت‌های فوتبال با آموزش و پرورش در زمینه توسعه ورزش فوتبال دختران	
توسعه لیگ‌ها و باشگاه‌های حرفه‌ای فوتبال بانوان در رده‌های سنی	
اردوهای منظم برای تیم‌های ملی فوتبال پایه بانوان	
افزایش باشگاه‌های فوتبال حرفه‌ای بانوان در لیگ‌های استانی و کشوری	اقدامات اجرایی
رقابت‌های ملی و بین‌المللی فوتبال حرفه‌ای بانوان	
میزبانی رویدادهای قاره‌ای و جهانی فوتبال بانوان	
توجه به آیین نامه و اساسنامه فیفا و AFC در توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان	
توجه به مقررات و مصوبات فدراسیون فوتبال و هیأت‌ها در زمینه توسعه فوتبال بانوان	قوانین و مقررات
تدوین شاخص‌های ارزیابی در توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان	
تربیت ممیزین ارزیاب	ارزیابی و پایش
افزایش ارزیابی‌های میدانی در فوتبال حرفه‌ای بانوان	
نظام جامع استعدادیابی در فوتبال بانوان	
بستر و زمینه لازم جهت بروز استعدادها و توانایی‌های فوتبال بانوان	
حریفان تمرینی سطح بالا در ورزش فوتبال ملی و باشگاهی بانوان	فنی - ورزشی
مدارس فوتبال بانوان	
منابع آموزشی در خصوص نحوه تمرین فوتبال	
مدیران با دانش در فوتبال حرفه‌ای بانوان	
منابع انسانی فنی و تخصصی در فوتبال بانوان	منابع انسانی متخصص
متناسب بودن نیروهای متخصص از قبیل مربی، داور با تعداد بانوان فوتبال‌بست	
قهرمانان و پیشکسوتان برجسته فوتبال حرفه‌ای بانوان	
دوره‌ها و کلاس‌های بازآموزی و توجیهی دآوری و مربیگری ورزش فوتبال بانوان	
توسعه کمی و کیفی مربیگری فوتبال بانوان	توانمندسازی منابع انسانی
اعزام‌های برون مرزی و حضور مدرسین خارجی برای آموزش مربیان و بازیکنان فوتبال حرفه‌ای بانوان	
ارتقاء سطح دانش و آگاهی منابع انسانی فوتبال حرفه‌ای بانوان	

بردن به متغیرهای زیربنایی یک پدیده یا اطمینان از گویه‌های سنجش عوامل استفاده می‌شود. داده‌های اولیه برای تحلیل عاملی، ماتریس همبستگی بین متغیرها است. خروجی آزمون تحلیل عاملی تأییدی برای مؤلفه‌های تحقیق در قالب دو نمودار مقادیر استاندارد و مقادیر حالت معنی‌داری یا ضریب (t-value) در زیر ارائه شده است.

تحلیل عاملی تأییدی روشی است که نشان می‌دهد چه میزان گویه‌های سنجش یک سازه به درستی انتخاب شده‌اند. در واقع در این روش مشخص می‌شود آیا سوالاتی که در یک پرسشنامه برای سنجش هر عامل، انتخاب شده است، مناسب است یا خیر. بنابراین تحلیل عاملی تأییدی یک ابزار سنجش روایی پرسشنامه است و به روایی سازه یا مدل اندازه‌گیری نیز موسوم است. بطور کلی تحلیل عاملی جهت پی

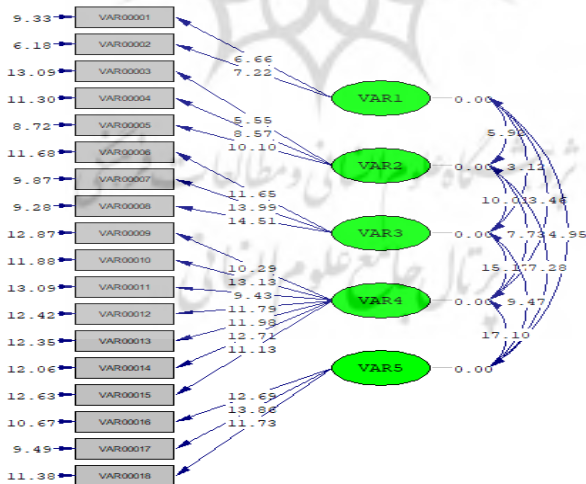

Chi-Square=178.23, df=125, P-value=0.00000, RMSEA=0.056

شکل ۱. تحلیل عاملی تأییدی در حالت تخمین استاندارد (بار عاملی)

مشاهده شده به خوبی می‌توانند متغیر پنهان را تبیین کنند. از آنجا که بار عاملی تمام متغیرهای مشاهده شده (شاخص‌ها) بزرگتر از ۰/۳ است بنابراین رابطه مطلوبی بین شاخص‌ها (متغیر مشاهده شده) با مؤلفه خود (متغیر پنهان) برقرار است و نقش مهم و معناداری در اندازه‌گیری مؤلفه‌های تحقیق دارند.

جهت بررسی اعتبار مقیاس عوامل شناسایی شده که دارای ۵ متغیر پنهان و ۱۸ متغیر آشکار بود، از تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد. شکل ۱ مدل تحلیل عاملی تأییدی عوامل را در حالت بار عاملی (ضرایب استاندارد شده) نشان می‌دهد. نمودار فوق نشان می‌دهد که آیا متغیرهای اصلی پژوهش به درستی توسط عوامل فرعی (شاخص‌ها) سنجیده می‌شوند؟ نتایج به دست آمده حاکی از آن است که متغیرهای

Chi-Square=178.23, df=125, P-value=0.00000, RMSEA=0.056

شکل ۲. تحلیل عاملی تأییدی در حالت ضرایب معناداری (آماره تی)

جدول ۲: شاخص‌های برازش عوامل شناسایی شده											
SRMR	PCFI	PNFI	PRATIO	RFI	IFI	GFI	CFI	NFI	RMSEA	/df χ^2	مدل
< ۰/۰۸	> ۰/۵	> ۰/۵	> ۰/۵	> ۰/۹	> ۰/۹	> ۰/۹	> ۰/۹	> ۰/۹	< ۰/۱	< ۵	میزان قابل قبول
۰/۰۷۱	۰/۶۱۱	۰/۵۳۲	۰/۶۰۴	۰/۹	۰/۹۹	۰/۹۹	۰/۹۹	۰/۹۹	۰/۰۵۶	۱/۴۲۵	محاسبه شده

در کل با توجه به کلیه شاخص‌های می‌توان گفت مدل از برازش مناسبی برخوردار است. بارهای عاملی نشان دهنده میزان تأثیر متغیر مشاهده شده در تبیین و اندازه‌گیری متغیرهای پنهان مربوط به خود است. برای تأیید بار عاملی به سطح معناداری توجه می‌شود.

شکل ۱ و ۲ معنی‌داری ضرایب بین متغیرهای آشکار و پنهان را نشان می‌دهد. از آنجا که معنی‌داری در سطح 0.05 بررسی شده است اگر میزان مقادیر یا ضرایب بدست آمده، خارج از بازه $\pm 1/96$ باشند، رابطه معنی‌دار است. نتایج به‌دست آمده نشان می‌دهد مقادیر t برای تمامی ارتباطات معنی‌دار هستند.

جدول ۳: بررسی بار عاملی و آماره تی متغیرها

مؤلفه‌ها	بار عاملی	سطح معناداری
انگیزه فردی	۰/۵۰	۰/۰۰۰۱
عوامل انگیزاننده سازمانی	۰/۶۰	۰/۰۰۰۲
عوامل انگیزشی و نگرشی خانواده‌ها	۰/۷۱	۰/۰۰۰۱
عوامل فرهنگی	۰/۷۳	۰/۰۰۰۲
عوامل اجتماعی	۰/۵۳	۰/۰۰۰۱
فنی-ورزشی	۰/۶۶	۰/۰۰۰۳
منابع انسانی متخصص	۰/۴۹	۰/۰۰۰۱
توانمندسازی منابع انسانی	۰/۵۹	۰/۰۰۰۱
حمایت مالی	۰/۶۰	۰/۰۰۰۲
بازاریابی و درآمدزایی	۰/۶۳	۰/۰۰۰۳
اماکن ورزشی و زیرساخت‌ها	۰/۵۶	۰/۰۰۰۱
عدالت محوری	۰/۶۶	۰/۰۰۰۲
برنامه‌ریزی	۰/۷۱	۰/۰۰۰۱
عوامل ساختاری	۰/۶۱	۰/۰۰۰۱
تعاملات و ارتباطات	۰/۴۸	۰/۰۰۰۳
فرایندهای اجرایی	۰/۵۷	۰/۰۰۰۱
قوانین و مقررات	۰/۶۱	۰/۰۰۰۲
ارزیابی و پایش	۰/۶۴	۰/۰۰۰۱

جدول ۴: اولویت بندی ابعاد و مؤلفه‌های توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان بر اساس MADM-AHP

رتبه	وزن نهایی	وزن معیار	مؤلفه‌ها	وزن	ابعاد
۲	۰/۰۹۹	۰/۳۲۶	انگیزه فردی		
۳	۰/۰۹۶	۰/۳۱۶	عوامل انگیزاننده سازمانی	۰/۳۰۶	انگیزشی و نگرشی
۴	۰/۰۹۵	۰/۳۱۲	عوامل انگیزشی و نگرشی خانواده‌ها		
۱	۰/۱۰۵	۰/۳۷۵	عوامل فرهنگی	۰/۲۸۲	فرهنگی و اجتماعی
۵	۰/۰۹۰	۰/۳۲۱	عوامل اجتماعی		
۶	۰/۰۷۹	۰/۳۵۵	فنی - ورزشی		
۷	۰/۰۶۹	۰/۳۱۰	منابع انسانی متخصص	۰/۲۲۵	فنی-تخصصی
۸	۰/۰۶۶	۰/۲۹۷	توانمندسازی منابع انسانی		
۹	۰/۰۵۸	۰/۳۴۷	حمایت مالی		
۱۰	۰/۰۵۳	۰/۳۱۲	بازاریابی و درآمدزایی	۰/۱۷۰	مالی و زیرساخت
۱۴	۰/۰۴۵	۰/۲۶۷	اماکن ورزشی و زیرساخت‌ها		
۱۱	۰/۰۵۲	۰/۳۶۷	عدالت محوری		
۱۲	۰/۰۴۹	۰/۳۵۱	برنامه‌ریزی		
۱۳	۰/۰۴۸	۰/۳۴۰	عوامل ساختاری		
۱۵	۰/۰۴۶	۰/۳۳۶	تعاملات و ارتباطات	۰/۱۴۲	مدیریتی
۱۶	۰/۰۴۴	۰/۳۱۴	فرایندهای اجرایی		
۱۷	۰/۰۴۲	۰/۲۹۷	قوانین و مقررات		
۱۸	۰/۰۳۸	۰/۲۷۲	ارزیابی و پایش		

ضرورت دارد که تخفیفات لازم برای بانوان نخبه فوتبالیست در نظر گرفته شود و مربیان از امنیت شغلی لازم برخوردار شوند و پوشش رسانه نسبت به شرایط فعلی بهبود یافته و جوایز نقدی برای باشگاه و بازیکن برتر در دستور کار مدیران قرار گیرد. اما انگیزه‌هایی که ممکن است بانوان را به سمت فوتبال حرفه‌ای بکشاند، نشان دادن استعداد، انگیزه شهرت، تمایل به رقابت و برتری جویی، احساس غرور و لذت فوتبال است. همچنین خانواده‌ها نیز ممکن است به دلیل حفظ و توسعه تندرستی و شادابی جسمی دختران، موفقیت و شهرت احتمالی و تغییر سبک زندگی از غیرفعال به فعال با نگرشی مثبت به مشارکت فرزندان خود در ورزش و از جمله فوتبال نگرش مثبتی پیدا کنند که نیازمند مهیا شدن بستر و زمینه‌ای برای تقویت این انگیزه‌های فردی و نگرش خانواده‌ها است.

براساس یافته‌ها عوامل فرهنگی و عوامل اجتماعی پس از عوامل انگیزشی و نگرشی بر توسعه و مشارکت بانوان در فوتبال اثرگذار هستند. در استراتژی‌های کنفدراسیون فوتبال اقیانوسیه (۲۰) و یافته‌های والنٹی و همکاران (۲۱)، گیوی و عیدی (۲۲)، شفییعی حق شناس و همکاران (۱۷) و افتخاری و همکاران (۱۲) به تأثیر عوامل فرهنگی و اجتماعی بر توسعه فوتبال بانوان تأکید شده است. در فرهنگ بیشتر جوامع، فوتبال یک ورزش مردانه محسوب می‌شود. علاوه بر این در کشورهای اسلامی، مانند ایران، پرداختن بانوان به فوتبال، با محدودیت‌های مذهبی همراه است که لازم است با ایجاد سازوکارهایی مانند زمین‌های چمن ویژه بانوان این محدودیت را رفع نمود. با این حال، فرهنگ سازی در باشگاه‌های فوتبال برای حمایت تیم بانوان و ارتقاء سطح فرهنگی جامعه می‌تواند به رفع برخی محدودیت‌ها و گسترش مشارکت بانوان در فوتبال کمک نماید. به علاوه این که حمایت اجتماعی از بانوان فوتبالیست و مربیان نخبه، توسعه گفتمان رشد و توسعه فوتبال بانوان در جامعه و توسعه شناختگی بانوان فوتبالیست در جامعه از جمله اقداماتی در مسیر افزایش مشارکت بانوان در فوتبال است. به هر حال تأثیر مسائل فرهنگی-اجتماعی بر ورزش بانوان از جمله فوتبال در اغلب جوامع مطرح است که مستلزم برنامه درازمدت در رفع موانع ناشی از این مقوله است و ممکن است پروسه طولانی را طی نماید تا محدودیت ناشی از فرهنگ و مسائل اجتماعی رفع شود.

با استفاده از تکنیک MADM-AHP مؤلفه‌های توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان رتبه بندی شد. نتایج مؤلفه‌ها در قالب ابعاد عوامل روانشناختی و انگیزشی، فرهنگی و اجتماعی، فنی و تخصصی، مالی و زیرساخت و مدیریتی در جدول شماره ۴ درج شده است. با توجه به نتایج اولویت بندی مندرج در جدول شماره ۴ اولویت بندی مؤلفه‌های توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان در به شرح زیر است.

۱- عوامل فرهنگی

۲- انگیزه فردی

۳- عوامل انگیزاننده سازمانی

۴- عوامل انگیزشی و نگرشی خانواده‌ها

۵- عوامل اجتماعی

بحث و نتیجه گیری

هدف از انجام تحقیق حاضر، شناسایی و تحلیل شاخص‌ها و مؤلفه‌های توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان ایران بود. یافته‌ها نشان داد که ۷۲ شاخص در قالب ۱۸ مؤلفه و در ابعاد فرهنگی و اجتماعی، انگیزشی و نگرشی، مالی و زیرساخت، مدیریتی و فنی و تخصصی بر توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان اثرگذار است. در ادامه شاخص‌های شناسایی شده به تفکیک در ابعاد دسته بندی شده مورد بررسی قرار می‌گیرد. در بُعد انگیزشی و نگرشی، مؤلفه‌های انگیزه فردی، عوامل انگیزاننده سازمانی و عوامل انگیزشی و نگرشی خانواده‌ها بر مشارکت بانوان در فوتبال و توسعه این رشته ورزشی اثرگذار است. نتایج رتبه بندی، نیز نشان داد که بُعد انگیزشی و نگرشی در بین ابعاد در رتبه اول قرار دارد. در یافته‌های شفییعی حق شناس و همکاران (۱۷) به شاخص‌های مرتبط با انگیزش اشاره شده است و در تحقیق افتخاری و همکاران (۱۶) نیز به نگرش ضعیف بانوان به انجام فعالیت‌های ورزشی به عنوان مانعی در توسعه فوتبال بانوان اشاره شده است که با یافته‌های این تحقیق همخوانی دارد. اما در دیگر پژوهش‌ها به مسائل مالی، فضا و زیرساخت، مسائل فرهنگی و مدیریتی پرداخته شده است و مؤلفه‌ای در زمینه انگیزه و نگرش یافت نشد. می‌توان گفت در تحقیقات انجام شده پیش از این تحقیق، پیش زمینه‌های ایجاد انگیزه و نگرش مثبت به توسعه فوتبال بانوان مقوله‌های یاد شده است و در وهله اول شاخص‌های انگیزشی از اهمیت بالایی برخوردار نبوده است و در صورت تحقق مسائل مالی، مدیریتی، زیرساخت‌های فرهنگی و اماکن، عوامل انگیزشی بروز و ظهور خواهد کرد و نمایان خواهد شد. در هر حال عوامل انگیزشی و نگرشی در مشارکت بانوان و میزان حمایت خانواده‌ها اثرگذار است و

اما لازم است تا طرح‌های توجیهی و نیازمندی‌های فوتبال بانوان به ادارات کل و وزارت ورزش و جوانان منعکس شده و شاخص‌هایی مانند ایمنی، در دسترس بودن و نوع تجهیزات مورد نیاز در توسعه اماکن لحاظ شود. در رده‌های سنی پایین حمایت‌های مالی خانواده‌ها اهمیت دارد. اما در سطح باشگاهی در لیگ‌های کشوری و استانی جلب حمایت بخش خصوصی نمود بیشتری می‌یابد تا بخشی از هزینه‌ها را پوشش دهد. ضمن این که ضرورت دارد به تنوع درآمدزایی و بازاریابی با جذب بازیابان متخصص اقدام شود.

بر اساس یافته‌ها در بُعد مدیریتی، مؤلفه‌های عدالت محور، برنامه‌ریزی، عوامل ساختاری، تعاملات و ارتباطات، فرایندهای اجرایی، قوانین و مقررات و ارزیابی و پایش به توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان کمک خواهد کرد. یافته‌های این تحقیق با استراتژی کنفدراسیون فوتبال اقیانوسیه (۲۰) و یافته‌های کولوبین (۱۹)، گیوی و عیدی (۲۲) و خالدی‌فر و همکاران (۶) همخوان است. در حال حاضر تمرکز مسئولان فوتبال اعم از فدراسیون فوتبال و باشگاه‌های سطح اول، معطوف فوتبال بزرگسالان است و توسعه فوتبال بانوان از جمله بخش‌هایی از وظایف فدراسیون است که در اولویت مدیران قرار ندارد. اگر مسئولان می‌خواهند که فوتبال حرفه‌ای بانوان توسعه یابد، ضرورت دارد که در بُعد مدیریتی، تجدید نظر کرده و مؤلفه‌های شناسایی شده را مد نظر قرار دهند. با توجه به نتایج می‌توان اذعان کرد که توسعه مشارکت بانوان در تصمیم‌گیری‌ها به همراه افزایش انتصابات بانوان توانمند در پست‌ها و مناصب مختلف و مرتبط با فوتبال بانوان و برخورداری فوتبال بانوان از طرح جامع توسعه فوتبال و اقدام در راستای این طرح از جمله اقداماتی است که می‌تواند به توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان کمک نماید. همچنین رفع تبعیض در خوزه‌های مختلف فوتبال آقایان و بانوان و فرایندهای اجرایی فدراسیون فوتبال از جمله ضرورت‌هایی است که نباید مغفول واقع شود. در دهه‌های اخیر، فیفا و AFC برنامه‌های گسترده‌ای برای توسعه فوتبال بانوان پیاده کرده است و آیین‌نامه‌ها، مقررات و اساسنامه‌هایی در راستای توسعه هرچه بیشتر فوتبال بانوان وضع کرده‌اند. بنابراین نیاز است که مسئولان فدراسیون فوتبال در پیاده‌سازی این مقررات بدون کم و کاست تلاش نمایند. هرچند که در توسعه مشارکت بانوان در فوتبال و توسعه فوتبال حرفه‌ای عوامل فرهنگی-اجتماعی، انگیزاننده‌ها، امکانات و تجهیزات و حمایت‌های مالی مؤثر هستند. اما اگر همه این‌ها تحقق یابد ولی در مدیریت فدراسیون فوتبال، هیأت‌ها و باشگاه‌ها اراده راسخی برای توسعه

یافته‌ها نشان داد که در بُعد فنی و ورزشی، مؤلفه‌های فنی-ورزشی، منابع انسانی متخصص و توانمندسازی منابع انسانی بر فوتبال حرفه‌ای بانوان اثرگذارند. تلقی ورزشی مردانه از فوتبال، توجه رسانه‌ها و مسئولین به فوتبال مردان و در اولویت نبودن فوتبال بانوان موجب توسعه کمتری در بعد فنی و ورزشی فوتبال بانوان به نسبت فوتبال مردان شده است. در همین رابط نیز کنفدراسیون فوتبال اقیانوسیه (۲۰) به استراتژی‌های توانمندسازی دختران و زنان، توسعه کیفی و کمی مربیان، داوران و مدیران زن و تقویت دانش اشاره شده است. خالدی‌فر و همکاران (۶) به تحقیقات ویژه فوتبال بانوان و اهمیت دادن به ورزش بانوان در ابعاد قهرمانی و استعدادیابی و شفیع‌ی حق شناس و همکاران (۱۷) به کسب مهارت ورزشی در فوتبال بانوان اشاره کرده‌اند. توسعه و گسترش مدارس فوتبال بانوان، نظام جامع استعدادیابی و حریفان تمرینی سطح بالا به لحاظ فنی و کسب تجربه بازیکنان بر فوتبال حرفه‌ای بانوان اثرگذار است. ضمن این که ضرورت دارد در سطوح مدیریتی و فنی ضمن جذب افراد متخصص و با تجربه در فوتبال بانوان، واحد آموزش فدراسیون فوتبال نسبت به توسعه کمی و کیفی منابع انسانی فنی و مدیریتی اقدام جدی نماید. همچنین نیاز است که در زمینه توسعه فنی فوتبال بانوان، موانع و کاستی رفع شود با جدیت هرچه بیشتر به توسعه کمی و کیفی مربیگری و داوری پرداخته شود.

حمایت مالی، بازاریابی و درآمدزایی و اماکن ورزشی و زیرساخت‌ها مؤلفه‌های بُعد مالی و زیرساخت هستند که در فوتبال حرفه‌ای ایفای نقش می‌کنند. در اغلب تحقیقات مرتبط با توسعه فوتبال بانوان به مقوله مالی پرداخته شده است. به عنوان مثال در یافته‌های هاویک و همکاران (۱۵) به جذب حامی مالی، خالدی‌فر و همکاران (۱۰) به تعداد محدود حامی فوتبال به عنوان موثرترین چالش اقتصادی فوتبال بانوان، کولوبین (۱۹) به نابرابری منابع مادی فوتبال بانوان در مقایسه با فوتبال مردان، گیوی و عیدی (۲۲) و باقری و همکاران (۱۱) به نقش مؤلفه حامیان مالی در فوتبال بانوان پرداخته شده است. بسیاری از فعالیت‌های فدراسیون فوتبال و باشگاه‌ها به شدت به منابع مالی وابسته است. بنابراین نمی‌توان نسبت به مسائل مالی کم توجه بود. حتی توسعه زیرساخت‌ها و زمین‌های چمن و استانداردسازی تجهیزات نیز بدون تأمین منابع مالی امکان‌پذیر نیست. البته توسعه اماکن و فضا در اختیار وزارت ورزش و جوانان است.

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

این پژوهش برگرفته از پایان‌نامه دکتر است و تمام نکات اخلاقی شامل رازداری، در اولویت بودن سلامت روان‌شناختی شرکت‌کنندگان، امانت‌داری، دقت در استناددهی، قردادانی از دیگران، رعایت ارزش‌های اخلاقی در گردآوری داده‌ها، رعایت حریم خصوصی شرکت‌کنندگان توسط پژوهشگران مدنظر قرار گرفته است.

حامی مالی

تمام منابع مالی و هزینه پژوهش و انتشار مقاله تماماً بر عهده نویسندگان بوده و هیچ‌گونه حمایت مالی دریافت نشده است.

مشارکت نویسندگان

مقاله برگرفته از پایان‌نامه مقطع دکتر است. نویسنده اول دانشجوی مقطع دکتری است؛ نویسنده دوم استاد راهنمای اول و نویسنده مسئول است؛ نویسنده سوم استاد مشاور پایان‌نامه است.

تعارض منافع

این نوشتار برگرفته از پایان‌نامه دکتر تحت عنوان «آینده‌پژوهی فوتبال حرفه‌ای بانوان» است (گروه مدیریت ورزشی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران) است و با منافع شخصی یا سازمانی منافات ندارد.

References

1. Emadi S. Gohari, Z. & Jabari, G. Designing an educational strategy map for cloud football coaches with balanced scorecard approaches and interpretive structural modeling. . Sports Science. 2021;1(42):157-77. [20.1001.1.20087624.1400.13.42.12.8](https://doi.org/10.1001.1.20087624.1400.13.42.12.8)
2. Ziaostalkh Zir mJR, R.; Gohar Rostami, H. . Investigating the talent development environment in soccer: application of the ATDE model, . Human Resource Management in Sports. 2021;9(1):63-84. <https://doi.org/10.22044/shm.2022.10.841.2358>
3. Khalili AAS, A. M; Zarei, A; Masoumi, H. The performance evaluation framework of Iran's professional football league organization: with a grounded theory approach, . contemporary researches in sports management. 2021;1(21):17-33. <https://doi.org/10.30473/arsm.2020.7.101>
4. Gohari ZH, M. & Amirhosseini, S. E. . Designing and developing strategies for

فوتبال حرفه‌ای بانوان وجود نداشته باشد و عملاً اقدام مؤثری صورت نگیرد، همه فرصت‌ها و احیاناً سرمایه‌گذاری‌ها به هدر خواهد رفت. تمرکز فیفا و کنفدراسیون فوتبال آسیا به توسعه همه‌جانبه فوتبال از جمله فوتبال حرفه‌ای بانوان است و برخی از رقبای توسعه فوتبال بانوان خود اقدامات گسترده و سرمایه‌گذاری‌های فزاینده‌ای می‌کنند. بنابراین ضرورت داشت که شاخص‌ها و مؤلفه‌های توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان شناسایی شود. تا به آگاهی و دانش مدیران بیفزاید و بیش‌جای جدیدی به مدیران بدهد و احیاناً عواملی که از دید آن‌ها پنهان بوده آشکار شود و با تمرکز بر آن‌ها به توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان کمک شود. براساس یافته‌ها منابع انسانی متخصص از جمله مؤلفه‌های اثرگذار بر توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان است. بنابراین پیشنهاد می‌شود که از بین قهرمانان و پیشکسوتان تحصیل کرده فوتبال بانوان نسبت به جذب منابع انسانی مدیریتی، فنی و تخصصی اقدام لازم انجام شود. همچنین یافته‌ها نشان داد که حمایت مالی و درآمدزایی بر توسعه فوتبال بانوان اثرگذار است و حتی بر تحقق دیگر مؤلفه‌ها مؤثر است. بنابراین پیشنهاد می‌شود که تمهیداتی اندیشیده شود تا سرمایه‌گذاری در فوتبال بانوان بیش از گذشته صورت بگیرد. همچنین رایزنی‌هایی صورت گیرد تا با در نظر گرفتن مسائل فرهنگی و ارزش‌های دینی و مذهبی فوتبال بانوان، بیش از پیش دیده شود و در رسانه‌ها به آن پرداخته شود تا بتوان با استخدام بازاریابان مجرب به افزایش درآمدهای فوتبال بانوان کمک کرد.

ملاحظات اخلاقی

پیش از اجرای پژوهش از شرکت‌کنندگان رضایت آگاهانه کتبی گرفته شد و تمام شرکت‌کنندگان با رضایت خود در پژوهش شرکت داشتند و محققان به آن‌ها اطمینان دادند که نتایج تحقیق محرمانه خواهد بود.

the development of the country's football, . Majles and Strategy. 2020;27(104):299-

320. [10.22034/MR.2020.432](https://doi.org/10.22034/MR.2020.432)

5. Rezaei S. Designing the revenue generation model of Iranian football clubs: with grounded theory approach, . applied researches in sports management. 2016;6(3):101-16. [20.1001.1.23455551.1396.6.3.9.5](https://doi.org/10.1001.1.23455551.1396.6.3.9.5)
6. Khaledifar RD, M. & Gholampour, M. . Economic challenges of the development of women's football in Iran, . the second national conference of sports science and health achievements in Ahvaz, Ahvaz2018. <https://civilica.com/doc/813170>
7. Dousti MKF, R. & Gholampour, M. . cultural and social obstacles in the development of women's football in Iran, . the second national conference on the achievements of sports and health sciences, Tehran2018. <https://civilica.com/doc/813170>

8. Hejazi SNBS, T. . Social and cultural contexts of the development and spread of women's football, . Women and Family Studies. 2011;1(14):103-18.https://jwsf.tabriz.iau.ir/article_519710.html
9. Burch LM, Billings AC, Zimmerman MH. Comparing American soccer dialogues: Social media commentary surrounding the 2014 US men's and 2015 US women's World Cup teams. Sport in Society. 2018;21(7):1047-62. <https://doi.org/10.1080/17430437.2017.1284811>
10. Khaledifar RD, M. & Gholampour, M. . Cultural and social obstacles in the development of women's football in Iran., the second national conference on sports science and health achievements in Ahvaz2018.<https://civilica.com/doc/813169>
11. Bagheri HZ, Sh. Mohammadi, H. Identifying the strategies of attracting supporters in the Premier League of Iranian women's football. two quarterly journals of research in sports management and movement behavior. 2021;11(21):143-59. [10.52547/JRSM.11.21.143](https://doi.org/10.52547/JRSM.11.21.143)
12. Eftikhari O. Investigating the obstacles to the development of Iranian women's championship football. : North Amol University.; 2014.
13. Vredenburg J, Giroux M. Women in sports: double standards a double fault. 2018.chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefndmkaj/viewer.html?pdfurl=https%3A%2F%2Fopenrepository.aut.ac.nz%2Fserver%2Fapi%2Fcore%2Fbitstreams%2F3346fe57-2ac0-450a-b41b-f303b85796f6%2Fcontent&clen=962407&chunk=true&pdfilename=Women%20in%20sports%20double%20standards%20a%20double%20fault.pdf
14. FIFA. FIFA. Marketing, promotion and building awareness. (2015). http://resourcesfifacom/mm/document/afdeveloping/women_7_FIFA_The_Vision_For_The_Future_2016_205.
15. Elardt P, Hasselgren L, Havik F. Increasing the Commercial Value of Womens Football Through a Holistic View on Sponsorship: A Case Study on Women's Football in Sweden. 2015.<https://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:814220>
16. Eftekhari OGR, H. & Broumand, M. . Identifying obstacles to managerial development of women's football in Iran. Sports Management and Development, 2018;7(2):143-64. [10.22124/JSMD.2018.3260](https://doi.org/10.22124/JSMD.2018.3260)
17. Shafii Haqshenas EL, M.; Shujaei Mehr, M. Factor analysis of motivators and barriers to the participation of women in Gilan province in the field of football, . Faculty of Human Sciences.: Shafaq Tankabon Institute of Higher Education, ; 2016.
18. Okholm Kryger K, Thomson A, Tang A, Brown N, Bruinvels G, Rosenbloom C, et al. Ten questions in sports engineering: technology in elite women's football. Sports Engineering. 2022;25(1):25.<https://link.springer.com/article/10.1007/s12283-022-00384-3>
19. Culvin A. Football as work: the lived realities of professional women footballers in England. Managing Sport and Leisure. 2021;1-14. <https://doi.org/10.1080/23750472.2021.1959384>
20. OceaniaFootballConfederation. Development Strategy for Women's Professional Football in Horizon 2027. 2021.
21. Valenti M, Scelles N, Morrow S. Elite sport policies and international sporting success: a panel data analysis of European women's national football team performance. European Sport Management Quarterly. 2020;20(3):300-20. <https://doi.org/10.1080/16184742.2019.1606264>
22. Givi RE, H. . Branding women's football in Asia and presenting a model, master's thesis in the field of sports management, Razi University, . Faculty of Sports Sciences. 2022. [10.22059/JSMD.2021.309883.2573](https://doi.org/10.22059/JSMD.2021.309883.2573)